

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 304/07-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. novembra 2007 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., R., dlhodobo bytom Česká republika, zastúpenej advokátkou JUDr. M. Š., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 CoP 11/07 zo 17. mája 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. augusta 2007 doručená sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 11/2007 zo 17. mája 2007.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že „je starou matkou maloletého dieťaťa K. Š., ktoré sa narodilo z družobného vzťahu E. K. (matky maloletej) a P. Š. (otca maloletej)...

Sťažovateľka (matka matky maloletej) po úmrtí svojej dcéry podala dňa 13. júla 2006 návrh na úpravu jej styku s maloletým dieťaťom a návrh na vydanie predbežného opatrenia o úprave styku. Konanie vo veci bolo vedené pred Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 P 414/2006...

Okresný súd vo veci vydal dňa 14. augusta 2006 uznesenie o predbežnom opatrení, ktorým upravil styk sťažovateľky s dieťaťom. Toto predbežné opatrenie sa stalo vykonateľným 21. augusta 2006 a právoplatným 6. septembra 2006.

Následne vo veci samej bolo nariadené pojednávanie na deň 19. februára 2007. Podaním zo dňa 29. januára 2007 sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne ospravedlnila svoju neúčast' na tomto pojednávaní...

Okresný súd napriek tomuto(...) dňa 19. februára 2007 uznesením nariadil dokazovanie v neprítomnosti sťažovateľky a pojednával aj bez jej prítomnosti a bez prítomnosti jej právnej zástupkyne. Okresný súd pokračoval v pojednávaní, oboznámil prítomného odporcu - otca maloletej a kolízneho opatrovníka s návrhom a listinnými dôkazmi, vypočul odporcu a protokoloval prednesené stanovisko kolízneho opatrovníka. Následne vo veci vyhlásil na tomto pojednávaní rozsudok, ktorým návrh sťažovateľky zamietol...

Sťažovateľka proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote odvolanie...

Odvolacie konanie bolo vedené pred Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 8 CoP 11/2007 a vo veci bolo nariadené jedno pojednávanie dňa 17. mája 2007, na ktorom krajský súd aj rozhodol. Krajský súd rozsudkom č. k. 8 CoP 11/2007 zo 17. mája 2007 potvrdil rozsudok okresného súdu.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že okresný súd úplne zistil skutkový stav veci a správne ho posúdil. Sťažovateľkou namietané vady konania pred okresným súdom podľa § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku považoval za nedôvodné a mal za to, že jej postupom okresného súdu nebolo odňaté právo konať pred súdom...

Podľa sťažovateľky došlo k porušeniu jej základných práv z dôvodu arbitrárnosti rozhodnutia krajského súdu, ktoré spočíva v nasledovnom:

1) Krajský súd nesprávne posúdil danosť väd konania pred okresným súdom, ktoré sami o sebe vzhľadom na ich závažnosť, boli dostačujúcim dôvodom na zrušenie rozsudku okresného súdu. Takouto podstatnou vadou konania bolo odňatie práva sťažovateľky konať pred súdom.

Táto vada spočívala v tom, že sťažovateľka v konaní nebola ako účastníčka vypočutá, čím bola porušená zásada ústnosti konania pred súdom. Nemala možnosť vyjadriť sa k výpovedi a prednesom ostatných účastníkov. Dôsledkom tohto postupu okresného súdu potom okresný súd rozhodol vo veci jednostranne, len na základe stanovísk ostatných účastníkov, čo krajský súd akceptoval.

Ďalej v tom, že pri „prvom“ pojednávaní pred okresným súdom došlo v dôsledku vykonania pojednávania bez účasti sťažovateľky k znemožneniu práva vzniesť voči zákonnému sudcovi námietky a teda pojednávaním a rozhodnutím veci na tomto pojednávaní jej bola vôbec odňatá možnosť využiť toto jej procesné právo dané jej ustanovením § 15a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a vzniesť námietky.

Ďalšou podstatnou procesnou vadou v konaní okresného súdu, na ktorú krajský súd nijak neprihliadol, bola absencia poučenia účastníkov konania podľa ust. § 114 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (čo je zrejmé zo zápisnice z pojednávania) o tom, že účastníci majú povinnosť označiť alebo predložiť dôkazy najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy označené a predložené neskôr sa neprihliada.

Toto poučenie je podľa ust. § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku zo zákona nevyhnutnou náležitosťou občianskoprávneho konania a musí byť dané účastníkom pred ukončením dokazovania vo veci.

Na uvedené nadväzujú posledné vady konania, na ktoré krajský súd neprihliadal, spočívajúce v tom, že okresný súd nielenže nedal poučenie účastníkom konania, ale ani neukončil dokazovanie uznesením v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, a ani sa žiadnym spôsobom nevysporiadal podľa ust. § 120 ods. 1 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku (čo je zrejmé zo zápisnice z pojednávania a aj z rozsudku súdu prvého stupňa) s tým, ktoré z dôkazov, označených sťažovateľkou ešte v návrhu na začatie konania vykoná a ktoré nie a prečo.

2) Napriek tomu, že skutkový stav veci bol v konaní pred okresným súdom zistený neúplne krajský súd tento posúdil ako úplný. V danom prípade neúplné zistenie skutkového stavu veci dosahuje rozmery, ktoré už svedčia o arbitrárnosti namietaného konania a tým porušení základných práv sťažovateľky. Podstatnou je skutočnosť, že sťažovateľka ako účastníčka vôbec nebola v konaní vypočutá (kým odporca áno)...

Arbitrárnosť rozsudku krajského súdu spočíva aj v tom, že sa stotožnil so správnosťou právneho posúdenia veci okresným súdom, hoci na základe vyššie uvedených procesných nedostatkov konania, na ktoré poukazuje sťažovateľka v bodoch 1) a 2) okresný súd nemohol dospieť ani k správnym právnym záverom.

Na základe vyššie uvedených dôvodov sťažovateľka navrhuje Ústavnému súdu SR, aby jej sťažnosť uznesením prijal na ďalšie konanie a vo veci rozhodol týmto nálezhom:

Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Prešove, č. k. 8 CoP 11/2007 zo 17. mája 2007 porušené bolo.

Zrušuje sa Rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 8 CoP 11/2007 zo 17. mája 2007 a Rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 25 P 414/2006-34 z 19. februára 2007 a vec sa vracia Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Krajský súd v Prešove je povinný zaplatiť sťažovateľke na účet jej právnej zástupkyne trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo výške 6 296,- Sk za dva úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie zastúpenia, sťažnosť, dvakrát režijný paušál) do troch dní od doručenia nálezu...

II.

Ústavný súd si v súvislosti s prerokovaním sťažnosti vyžiadal súdny spis týkajúci sa právnej veci sťažovateľky vedenej Okresným súdom Prešov (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 P 414/06. Z obsahu sťažnosti vrátane jej príloh a z obsahu predloženého súdneho spisu zistil ústavný súd nasledovné okolnosti, relevantné pre posúdenie sťažovateľkinej sťažnosti:

Okresnému súdu bol 13. júla 2006 doručený návrh sťažovateľky na začatie konania na úpravu jej styku s maloletým dieťaťom. Jeho súčasťou bol návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením sp. zn. 25 P 414/06 zo 14. augusta 2006 tak, že upravil styk sťažovateľky s maloletou vnučkou a v prevyšujúcej časti jej návrh zamietol.

Dňa 17. júla 2006 okresný súd ustanovil kolízneho opatrovníka (Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Prešov), ktorého požiadal o podanie správy o pomeroch maloletého dieťaťa a zaslal návrh sťažovateľky na vyjadrenie otcovi dieťaťa. Ich vyjadrenia boli doručené okresnému súdu 20. júla 2006, resp. 1. augusta 2006.

Okresný súd 19. januára 2007 určil termín pojednávania na 19. február 2007.

Dňa 1. februára 2007 právna zástupkyňa sťažovateľky požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu, že *„v súčasnosti žije a pracuje v P. Predbežným opatrením Okresného súdu v Prešove jej bolo priznané právo stretávať sa s vnučkou K. vždy prvú sobotu v mesiaci.*

Vzhľadom na vyššie uvedené, z dôvodu účelnosti a hospodárnosti veci, si dovoľuje stará matka požiadať súd, aby pojednávanie v oboch veciach vytýčil tak, že nebude z jej strany nutné vynakladať nemalé finančné prostriedky na cestu z P. a späť(...) Najbližší termín stretnutia s K. bude v sobotu, 3. marca 2007...“.

Dňa 19. februára 2007 okresný súd nariadil dokazovanie v neprítomnosti sťažovateľky a jej právnej zástupkyne, ktorej bolo doručené predvolanie na pojednávanie 30. januára 2007.

Na pojednávaní vypočul otca maloletej a kolízneho opatrovníka a vyhlásil rozsudok, ktorým zamietol návrh sťažovateľky na úpravu styku s maloletým dieťaťom.

Okresný súd v rozsudku uvádza:

„Navrhovateľka stará matka svojim návrhom zo dňa 13. 7. 2006 žiadala, aby súd upravil jej styk s maloletou vnučkou K. Š. každý prvý víkend v mesiaci, 2. vianočný sviatok, vo Veľkonočnú nedeľu, počas jarných prázdnin, zimných prázdnin a jeden mesiac počas letných prázdnin. Návrh odôvodnila tým, že je jej bránené akýmkoľvek spôsobom sa s dieťaťom kontaktovať a že maloletú vnučku nevidela za obdobie 1 roka, kedy si ju otec odviezol. Tvrdila, že realizácia styku dieťaťa so starou matkou, zastupujúcu milujúcu rodinu zo strany matky je pre vývoj dieťaťa viac než dôležitá, nakoľko dieťa začína dorastať do veku, kedy si začne uvedomovať základné skutočnosti o jednotlivých osobách a funkciách rodiny.

Otec žiadal návrh ako neodôvodnený zamietnuť, lebo stará matka nemá vhodné podmienky na to, aby mohla zabezpečiť riadnu starostlivosť svojej vnučke. Žije v domácnosti s druhom a dospelým synom a všetci traja sú zamestnaní a dieťaťu by chýbal, keďže dieťa je od svojho narodenia na neho zvyknuté. Upravený styk starej matky s maloletou vnučkou predbežným opatrením nie je na prospech maloletej, lebo stará matka nie schopná sa dieťaťu prispôbiť. Prítomný druh starej matky sa k dieťaťu ani neozve.

Kolízny opatrovník žiadal návrh starej matky o úprave styku zamietnuť, keďže otec nebráni starej matke sa s dieťaťom za svojej prítomnosti stretnúť...

Podľa ust. § 25 ods. 5 Zákona o rodine č. 36/2005, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami. Vychádzajúc z tohto citovaného zákonného ustanovenia pri rozhodovaní o úprave styku s blízkymi osobami je potrebné brať v prvom rade ohľad na záujem maloletého dieťaťa. Je potrebné skúmať, či takáto úprava bude v záujme dieťaťa a či ide o príbuzného, ku ktorému si dieťa vytvorilo silné citové väzby, čo by v prípade absencie takéhoto styku s blízkymi osobami mohlo negatívne ovplyvniť ďalší vývoj dieťaťa.

Z vykonaného dokazovania je preukázané, že dieťa od narodenia vyrastalo v domácnosti so svojimi rodičmi. Starú matku začalo vnímať prostredníctvom svojich rodičov pri jej návšteve za čas dvoch týždňov. Po smrti svojej matky bolo v spoločnosti starej matky od 20. 6. do 19. 8. 2005. Od tejto doby celú starostlivosť o maloletú prevzal otec dieťaťa výlučne sám a vytvára dieťaťu vhodné výchovné prostredie. Maloletá nie je citovo spätá so starou matkou a nie je preto ani v jej záujme, aby sa takýto vzťah mal prehlbovať formou upraveného styku.

Nie je dôvod na úpravu styku aj z toho dôvodu, že otec nebráni starej matke sa s dieťaťom vo svojej domácnosti stretnúť, čoho dôkazom je aj doterajšie stretávanie starej matky aj v prítomnosti svojho druhu v domácnosti, kde dieťa s otcom žije. Preto súd návrh ako neodôvodnený zamietol.“

Proti tomuto rozsudku podala odvolanie právna zástupkyňa sťažovateľky 26. marca 2007 *„poukazujúc na dôvody uvedené v § 205 ods. 2 písm. a), písm. c) a písm. f) zákona č. 99/1963 Zb.(...) spočívajúcich v tom, že konanie má vadu podľa § 221 ods. 1 písm. f), pretože účastníkovi konania bola odňatá možnosť konať pred súdom, spočívajúcich v neúplnom zistení skutkového stavu pre nevykonanie navrhnutých dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností a v nesprávnom právnom posúdení veci...“*.

Krajský súd prerokoval odvolanie na pojednávaní konanom 17. mája 2007, na ktorom sa zúčastnila sťažovateľka i jej právna zástupkyňa, ktoré trvali na podanom odvolaní v celom rozsahu. Krajský súd podľa zápisnice o pojednávaní *„...oboznamuje rozsudok Okresného súdu Prešov na č. l. 34-35, odvolanie navrhovateľky na č. l. 36-40, vyjadrenie ÚPSVaR Prešov...“*.

Následne sa k veci vyjadrila splnomocnená zástupkyňa sťažovateľky, ktorá *„poukazuje na obsah odvolania, ktoré sa nachádza v súdnom spise. Navyiac poukazuje na tú skutočnosť, že v konaní, ktoré bude nasledovať o zverenie maloletej do starostlivosti starej matky(...) navrhovala znalecké dokazovanie, ktoré by bolo zamerané na to, či otec maloletej je osobnostne spôsobilý maloletú vychovávať. Dokonca predošlá sudkyňa dala ja prisľub, že konania spojí a vo veci nariadi znalecké dokazovanie. Sudkyňa, ktorej bol prípad pridelený následne takto nekonala. Žiada súd, aby vo veci bolo nariadené znalecké dokazovanie a aby starej matke bolo umožnené čo navyiac sa stretávať...“*.

Potom sa k veci vyjadril kolízny opatrovník aj otec maloletej a následne krajský súd vypočul aj samotnú sťažovateľku, ktorá uviedla: *„nie je dôvod sa dopredu ohlasovať otcovi maloletej v tých prípadoch, keď má styk podľa predbežného opatrenia. Pripúšťa, že otec maloletej, keď príde na návštevu za maloletou ich prijme spolu s druhom, urobí im kávu,*

avšak poukazuje na tú skutočnosť, že s maloletou nie sú samé, zhodou okolností je tam stále viacej ľudí zo strany rodiny otca a takýmto spôsobom sa nedá prehĺbovať styk medzi ňou a mal. K. Podľa jej názoru by bolo prospešnejšie z hľadiska prehĺbenia styku, aby sa s maloletou stretávala osamote...“

V odôvodnení rozsudku č. k. 8 CoP 11/07-52 krajský súd uviedol: „...*Odvolaací súd v súlade s ustanovením § 212 O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a zistil, že odvolanie navrhovateľky nie je dôvodné...*

Správne a výstižné sú dôvody, uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa, na ktoré odvolací súd poukazuje a s nimi sa stotožňuje.

Ani v odvolaní stará matka neuviedla žiadne právne relevantné skutočnosti, ktoré by viedli k inému rozhodnutiu vo veci.

K jej námietke odňatia práva konať pred súdom, odvolací súd poznamenáva, že tak stará matka ako aj jej právna zástupkyňa boli riadne predvolané na pojednávanie dňa 19. 2. 2007. Žiadosť o vynaloženie finančných prostriedkov na cestu na pojednávanie nie je dôležitý dôvod brániaci prejednávaniu veci samej. Navyše je nutné uviesť, že právna zástupkyňa starej matky ospravedlnila len starú matku z pojednávania a sama sa na predmetné pojednávanie bez ospravedlnenia nedostavila.

Zákonná úprava uvedená v § 25 ods. 5 Zákona o rodine, vyjadruje možnosť súdu upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, ak to vyžadujú pomery v rodine. V danom prípade súd prvého stupňa správne zistil a bolo to potvrdené aj v odvolacom konaní, že otec nebráni starej matke v styku s dieťaťom. Teda v danom prípade pomery v rodine nevyžadujú, aby došlo k súdnej úprave styku. Navyše odvolací súd poznamenáva, že takáto úprava styku by bola dôvodná, ak by absencia styku dieťaťa s osobami, ku ktorým si vytvorilo silné citové väzby, by mohla negatívne ovplyvniť jeho ďalší vývoj. Uvedená skutočnosť v konaní pred súdom prvého stupňa, ani v konaní pred odvolacím súdom nebola preukázaná, a preto správne súd prvého stupňa rozhodol, ak návrh na úpravu styku starej matky s dieťaťom zamietol. Je nutné záverom poznamenať, že zamietnutím návrhu na úpravu styku starej matky s dieťaťom, nedochádza k zákazu styku starej matky s maloletým dieťaťom. V záujme zdravého vývoja maloletého dieťaťa je, aby

styk s blízkymi osobami sa realizoval čo najbezprostrednejšie, bez akýchkoľvek úprav, ktoré nie sú nevyhnutné...“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľka tvrdí, že k porušeniu jej označených základných práv a slobôd došlo rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 CoP 11/07 zo 17. mája 2007, ktorý jej potvrdením prvostupňového rozsudku okresného súdu odňal možnosť konať pred súdom (k podobným záverom dospela sťažovateľka aj vo vzťahu k prvostupňovému rozsudku okresného súdu sp. zn. 25 P 414/06 z 19. februára 2007, ktorý zamietol jej návrh na úpravu styku s maloletým dieťaťom.

Vychádzajúc zo sťažnosti sa preto ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti zaoberal otázkou, či obsah napádaného postupu krajského súdu zo 17. mája 2007 opodstatňuje prijatie sťažnosti na ďalšie konanie vo vzťahu k sťažovateľkou formulovanej požiadavke na ochranu ústavnosti v rozsahu ňou označených práv podľa ústavy a dohovoru, teda, či účinky výkonu právomoci krajského súdu sú zlučiteľné s ústavnými limitmi vyplývajúcimi zo sťažovateľkou označeného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

Sťažovateľka vidí porušenie označených práv v tom, že postupom označených súdov v predmetnom konaní jej bola odňatá možnosť konať pred súdom. Súd prvého stupňa rozhodol na pojednávaní v jej neprítomnosti, *„čím bola porušená zásada ústnosti konania pred súdom. Nemala možnosť vyjadriť sa k výpovedi a prednesom ostatných účastníkov. Dôsledkom tohto postupu okresného súdu potom okresný súd rozhodol vo veci jednostranne, len na základe stanovísk ostatných účastníkov, čo krajský súd akceptoval.*

Ďalej v tom, že pri „prvom“ pojednávaní pred okresným súdom došlo v dôsledku vykonania pojednávania bez účasti sťažovateľky k znemožneniu práva vzniesť voči zákonnému sudcovi námietky a teda pojednávaním a rozhodnutím veci na tomto pojednávaní jej bola vôbec odňatá možnosť využiť toto jej procesné právo dané jej ustanovením § 15a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a vzniesť námietky.

Ďalšou podstatnou procesnou vadou v konaní okresného súdu, na ktorú krajský súd nijak neprihliadol, bola absencia poučenia účastníkov konania podľa ust. § 114 ods. 2

Občianskeho súdneho poriadku (čo je zrejmé zo zápisnice z pojednávania) o tom, že účastníci majú povinnosť označiť alebo predložiť dôkazy najneskôr do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej, pretože na dôkazy označené a predložené neskôr sa neprihliada.

Toto poučenie je podľa ust. § 120 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku zo zákona nevyhnutnou náležitosťou občianskoprávneho konania a musí byť dané účastníkom pred ukončením dokazovania vo veci.

Na uvedené nadväzujú posledné vady konania, na ktoré krajský súd neprihliadal, spočívajúce v tom, že okresný súd nielenže nedal poučenie účastníkom konania, ale ani neukončil dokazovanie uznesením v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, a ani sa žiadnym spôsobom nevysporiadal podľa ust. § 120 ods. 1 druhá veta Občianskeho súdneho poriadku (čo je zrejmé zo zápisnice z pojednávania a aj z rozsudku súdu prvého stupňa) s tým, ktoré z dôkazov, označených sťažovateľkou ešte v návrhu na začatie konania vykoná a ktoré nie a prečo...“ .

Podľa čl. 142 ods. 1 ústavy súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmavajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Z uvedeného ústavného vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov a ústavného súdu v Slovenskej republike vyplýva, že rozhodovanie vo veciach starostlivosti o maloletých patrí do právomoci všeobecných súdov. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje najprv za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmavať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov.

Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne I. ÚS 20/03, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi označenými základnými právami alebo slobodami a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý im predchádzal. V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť teda znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi.

Po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 CoP 11/07 zo 17. mája 2007 ústavný súd konštatoval, že jeho závery v ňom obsiahnuté nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné vo vzťahu k sťažovateľkou označeným právam podľa ústavy a dohovoru. Vzhľadom na konkrétne okolnosti daného prípadu (prerokovanie veci súdom odvolacím na verejnom ústnom pojednávaní za prítomnosti sťažovateľky, resp. jej splnomocnenej zástupkyne, výsluch sťažovateľky a ostatných účastníkov, obsah

argumentácie sťažovateľky a jej splnomocnenej zástupkyne i otca dieťaťa prednesenej v rámci odvolacieho konania) nemožno výklad a interpretáciu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorú krajský súd v danom prípade zvolil, považovať za arbitrárnu alebo popierajúcu základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie.

Spravodlivosť konania treba posudzovať z hľadiska konania ako celku, takže ojedinelé menej významné porušenie procesných podmienok v priebehu konania (najmä ak následný procesný postup odvolacieho súdu umožnil vo vzťahu k dotknutej strane konania jeho kompenzáciu) nemusí mať automaticky za následok porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle uvedených ustanovení ústavy a dohovoru. Jeho obsah a požiadavky z neho plynúce závisia do značnej miery od konkrétnych okolností súdom prerokúvaného prípadu. Zo strany súdu vo vzťahu k účastníkom konania vyžadujú poskytnutie dostatočných procesných garancií ohľadne možnosti uplatniť svoj vplyv na priebeh a výsledok konania (možnosti „konať pred súdom“), adekvátnych povaha prerokúvanej veci a zahŕňajúcich predovšetkým náležitú možnosť predkladať alebo navrhovať dôkazy na podporu vlastných tvrdení relevantných pre rozhodnutie vo veci a spochybníť dôkazy protistrany.

Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že postupom odvolacieho súdu nebola sťažovateľke znemožnená realizácia tých procesných práv, ktoré jej OSP dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy a navrhovať dôkazy). I keď odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým nebolo vyhovené jej návrhu, sťažovateľka (i jej právna zástupkyňa) mala možnosť vyjadriť sa k veci a aj sa vyjadriť.

Ústavný súd pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení)

skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

O napadnutom rozsudku krajského súdu a jeho odôvodnení ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody tohto rozhodnutia neboli udržateľné, prípadné boli svojvoľné tak, aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozsudku podľa názoru ústavného súdu vysporiadal s námietkami sťažovateľky uvedenými v podanom odvolaní a svoje závery oprel o dôkazy vykonané už pred súdom prvého stupňa, napr. vyjadrenie kolízneho opatrovníka, alebo aj o výpovede sťažovateľky a jej právnej zástupkyne v odvolacom konaní.

Takisto k jej námietkam, že zo strany súdu prvého stupňa došlo k závažným procesným pochybeniam, ktorými mohla byť sťažovateľke odňatá možnosť konať pred súdom v úvodnej fáze konania (nebola poučená o podmienkach konania, resp. nemala možnosť podať námietku zaujatosti sudcu), ústavný súd uvádza, že túto námietku mohla kompenzovať využitím jej procesných práv v ďalšom priebehu uvedeného konania (v odvolaní, resp. pred odvolacím súdom), avšak zo zápisnice z pojednávania na krajskom súde vyplýva, že tak neurobila.

Navyše ústavný súd je toho názoru, že krajský súd dal jasnú odpoveď aj na námietku sťažovateľky, ktorá sa týkala jej neúčasti na pojednávaní 19. februára 2007 na okresnom súde, a bral do úvahy i to, že právna zástupkyňa sa uvedeného pojednávania na okresnom súde bez ospravedlnenia nezúčastnila.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že účastníkovi súdneho konania sa umožňuje právo na spravodlivé a verejné vypočutie, čo značí, že spravidla musí mať právo prezentovať svoje tvrdenia v ústnej forme pred

súdom na pojednávaní, ktoré sa koná verejne. To neznamená, že ústne pojednávanie sa musí uskutočniť vo všetkých štádiách súdneho konania, resp. že sa vždy musí nariaďovať pojednávanie vo veci účastníka súdneho konania (napr. Fredin c. Švédsko, Séria A, č. 238-A, s. 10 - 11, § 21 - 22).

Ústavný súd konštatuje, že postupom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označených základných práv podľa ústavy a dohovoru, pretože výsledkom tohto konania nebolo také právoplatné rozhodnutie alebo zásah, alebo také opatrenie, ktorým by mohol výrazným spôsobom zasiahnuť do označených základných práv sťažovateľky. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. novembra 2007